

Tham luận:

THỬ ĐỀ XUẤT Ý TƯỞNG VỀ MỘT MÔ HÌNH CẢI CÁCH HÀNH CHÍNH

ThS. Bùi Văn Tiếng

(Trưởng ban Tổ chức Thành ủy Đà Nẵng)

Tôi xin được đi ngay vào vấn đề chúng ta đang quan tâm: *làm gì và làm thế nào để nâng cao hiệu quả cải cách hành chính ở thành phố Đà Nẵng?* Theo hiểu biết chắc chắn còn rất hạn chế của mình, tôi thử mạnh dạn đề xuất ý tưởng về một mô hình cải cách hành chính tạm gọi là mô hình “ba công”: *công khai, công bằng và công bộc.*

1

Đầu tiên là *công khai*. *Công khai* là một yếu tố quan trọng trong mô hình cải cách hành chính theo hình dung của tôi. *Công khai* là minh bạch rõ ràng, là không che đậy giấu giếm, là không có gì khuất tất. Đương nhiên *công khai* không đồng nghĩa với *làm lộ bí mật*, nên nếu nói cho thật rạch ròi thì *công khai* trong cải cách hành chính là *công bố* cho người dân biết đầy đủ những gì không thuộc phạm vi *bảo mật*.

Sở dĩ phải nhấn mạnh điều này là vì trong cải cách hành chính, bên cạnh yêu cầu phải *công khai* những gì cần phải công bố rộng rãi, còn có yêu cầu không được tùy tiện *làm lộ bí mật* những gì chưa được phép công bố rộng rãi, thậm chí chưa được phép công bố. Tôi xin lấy ví dụ: cần *công khai* về một dự án quy hoạch đã được phê duyệt, nhưng không được *làm lộ bí mật* về một dự án quy hoạch chưa được phê duyệt, nhất là làm lộ cho riêng một số ít người với động cơ trục lợi.

Như vậy điều quan trọng hơn là *công khai những gì?* Trong cải cách hành chính, công khai trước tiên là công khai về những quyền người dân được hưởng hoặc không được hưởng - kể cả quyền được khiếu nại, tố cáo; công khai về những điều người dân được làm hay buộc phải làm và về những điều người dân không được làm hoặc không nhất thiết phải làm.

Muốn thế phải tổ chức thật hiệu quả việc tuyên truyền phổ biến pháp luật, thông tin rộng rãi về các chế độ chính sách và quy định về nghĩa vụ công dân để mọi người dân đều biết. Mọi người dân đây bao hàm cả cán bộ công chức, thậm chí trước hết là cán bộ công chức; nhưng mọi người dân cũng có nghĩa là phải phổ cập tới đông đảo nhân dân, tránh tình trạng những người thật sự cần biết, cần được thông tin lại ở “ngoài vùng phủ sóng”.

Nhân đây xin được nói thêm là trong quá trình cải cách tư pháp ở nước ta, đã xuất hiện khái niệm *hoạt động hỗ trợ tư pháp*, tức là hoạt động giúp đỡ người dân hiểu biết kỹ hơn, sâu hơn, đầy đủ hơn về pháp luật trong những trường hợp cụ thể. Ở nước ngoài, người dân thường xuyên cần đến luật sư chứ không như ở nước ta hiện nay, người dân chỉ nghĩ tới luật sư khi phải đả tụng đình, phải ra tòa hầu kiện. Cho nên ở đây cũng cần chú ý tới một đối tượng để công khai là *đội ngũ các luật sư và các luật gia*.

Công khai trong cải cách hành chính còn là công khai về trình tự thủ tục. Người dân đến cơ quan công quyền mà cảm thấy bị nhũng nhiễu là do thái độ ứng xử của cán bộ công chức gây ra, nhưng nhiều khi là do họ làm không đúng hoặc không được hướng dẫn để làm đúng trình tự thủ tục. Khiếu nại vượt cấp là do người khiếu nại cố chấp, lợi dụng dân chủ nhưng cũng có thể là do không nắm được trình tự thủ tục, dẫn tới vượt cấp.

Công khai ở đây cũng có nghĩa là công khai đối thoại với người dân, công khai cách giải quyết các nội dung khiếu nại, tố cáo, hay kiến nghị để đương sự biết để chấp nhận hoặc để trao đổi lại nếu cảm thấy chưa thỏa mãn. Tiếp dân là hình thức tốt nhất để tiến hành loại công khai này. Tuy nhiên, trong hoạt động tiếp dân, hết sức tránh xử lý tùy tiện kiểu “*ban ơn*” hay kiểu “*kêu lắm được nhiều*”. Khiếu nại kéo dài, vượt cấp là do người khiếu nại cố chấp, lợi dụng dân chủ, do không nắm được trình tự thủ tục song nhiều trường hợp là do người dân tin rằng càng kêu càng được, không kêu thì thiệt thòi.

Hoạt động hoà giải ở cơ sở cũng là một kiểu công khai. Vì hoà giải tức là ba mặt một lời, và người đứng ra hoà giải có thể có điều kiện biết rõ ngọn ngành vụ việc nên ít bị nhiễu thông tin.

2

Tiếp theo là *công bằng*. Theo hình dung của tôi, *công bằng* cũng là một yếu tố quan trọng trong mô hình cải cách hành chính. *Công bằng* là trái với *bất công*, là sự *bình đẳng* trong đối xử, là sự *đúng đắn* khi cầm cân nảy mực. *Công bằng* có quan hệ mật thiết với *công khai*. Giải quyết thiên vị, không *công bằng* thì làm sao *công khai* được; đồng thời nhờ *công khai* mà *công bằng* không trở thành *cào bằng*. Khi người dân được *công khai* về lẽ *công bằng*, chắc sẽ không còn tình trạng *xin - cho* như hiện nay.

Thậm chí nếu *công bằng* được đảm bảo thì người dân sẽ rất yên tâm ngồi *chờ* hoặc kiên trì xếp hàng *đợi* đến lượt mình, không còn tình trạng *chen ngang* nơi công sở. Và khi người dân được *công khai* về lẽ *công bằng*, chắc cũng sẽ hạn chế rất nhiều tình trạng khiếu nại, tố cáo mà thậm chí cũng

chẳng cần kiến nghị gì nữa. Bởi khiếu nại, tố cáo thường là do xuất phát từ cảm giác mình bị đối xử một cách *bất công*, mình bị thiệt thòi so với người khác.

3

Cuối cùng là *công bộc*. Muốn *công khai*, *công bằng* thì phải có người *công tâm*, tức là phải có đội ngũ *công bộc*. *Công bộc* là chữ của Bác Hồ, nghĩa nôm na là *người đầy tớ của nhân dân*. Chúng ta đang phấn đấu trở thành *người chủ* thật sự của đất nước, điều đó cũng không phải dễ dàng gì; nhưng phấn đấu trở thành *công bộc*, thành người đầy tớ thật sự của nhân dân như Bác Hồ hằng mong muốn thì quả là rất khó khăn, vô cùng khó khăn. *Công bộc* trước hết phải *công tâm*, nhưng *công tâm* chưa đủ.

Công tâm chỉ là một mặt của *đạo đức công vụ*. Không phải ngẫu nhiên mà cách đây mấy năm, Ban Thường vụ Thành ủy liên tiếp ban hành Chỉ thị số 11 rồi Nghị quyết số 09 nhằm tăng cường giáo dục phẩm chất, đạo đức, lối sống, kiên quyết chống các hành vi quan liêu, tham nhũng, tiêu cực, thiếu trách nhiệm, cửa quyền, nhũng nhiễu, hách dịch đối với nhân dân, nói chung là nhằm chấn chỉnh *đạo đức công vụ* của đội ngũ cán bộ công chức thành phố.

Và không chỉ *đạo đức công vụ*, công bộc còn phải có *tính chuyên nghiệp*. *Đạo đức công vụ* chưa tốt còn có thể được kịp thời chấn chỉnh, chứ *tính chuyên nghiệp* chưa cao thì đòi hỏi phải tốn nhiều thời gian để khắc phục. Muốn có tính chuyên nghiệp cao, công bộc phải có những *năng lực tác nghiệp* cụ thể, chẳng hạn năng lực hiểu biết nắm vững pháp luật, nắm vững trình tự thủ tục và thẩm quyền xử lý để không lạm quyền cũng không đùn đẩy trách nhiệm; hoặc năng lực xử lý thông tin; và thêm nữa là năng lực điềm tĩnh chính trị, biết tự kiềm chế để không bị kích động trước những phản ứng có khi là tiêu cực của người dân.

*

Trở lên là sự phân tích từng yếu tố trong mô hình “ba công”. Vấn đề đặt ra là mối quan hệ tương tác giữa ba yếu tố này như thế nào khi vận dụng mô hình “ba công” vào thực tiễn. Để dễ hình dung, tôi xin tạm so sánh ba yếu tố *công khai*, *công bằng* và *công bộc* như là ba cạnh của cùng một *tam giác đều*, nghĩa là hết sức đồng đẳng, không được coi nhẹ bất cứ yếu tố nào. Tất nhiên, nếu hiểu cán bộ là *khâu then chốt của then chốt* thì cũng có thể xem đây là ba cạnh của cùng một *tam giác vuông cân* mà *công bộc* là cái *cạnh huyền* lập lánh./.